

ODEŠEL OLDŘICH ULMAN

Uherskohradištský rodák a významný organizátor duchovní hudby P. Oldřich Ulman zemřel ve čtvrtek 6. července 2006 v Troubkách u Přerova. Jeho odchod byl neočekávaný, ale ti, kteří jej znali, věděli, že se celý život potýkal se zdravotními problémy, které trápily celou rodinu. Oba rodiče, Oldřich Ulman (1921–1967) a Marie (1922–1977), stejně jako sestra Marie (1947–1979), se nedožili vysokého věku a tento osud dostihl i jej. Narodil se 13. května 1951 v Uherském Hradišti a v Rybárnách v čísle 81 prožil hradištskou etapu svého života. Vystudoval gymnázium, ale od dětství studoval hudbu, protože měl vynikající hudební nadání a rodina jej podporovala v rozvíjení této své hřivny. Jako hluboce věřící student se rozhodl pro kněžské povolání a po absolvování teologie v Olomouci byl 22. června 1974 vysvěcen na kněze. Už za teologických studií měl velmi blízko k přednímu znalci duchovní hudby a hlavnímu pokoncilnímu skladateli P. Josefu Olejníkovi, kterého si vybral i za primatevního kazatele. Oldřich Ulman byl nejen Olejníkovým žákem, ale počítalo se s ním i jako s jeho pokračovatelem, mnohé však se odvíjelo jinak. Oldřich Ulman nastoupil do duchovní

správy, kaploval v Opavě, Moravské Třebové a Šumperku a v roce 1986 nastoupil jako správce farnosti do Těšetic. Po dvanáctiletém působení na Hané byl přeložen do Vsetína, což bylo místo zdravotnímu stavu Ulmanovu nepřiměřené a po prodělané těžké nemoci byl posledních pět let farářem v Troubkách, současně spravoval farnost Bochoř a byl děkanem přerovského děkanátu.

Při vši pastorační práci, ve které nezapřel dobré tradice moravského duchovenstva, se věnoval, pokud to šlo, právě duchovní hudbě. Dlouhá léta vedl kněžskou scholu a radou a pomocí sloužil všude, kde toho bylo na hudebním poli potřeba. Jeho jméno je spojováno především s dvěma počiny. Svoji osobou zaštiťoval zpracování olomouckého dodatku k jednotnému Kancionálu. Toto sice původně dobře zamýšlené, ale v pastorační praxi velmi problematické dílo, mělo být doplněno o alespoň část hudebního bohatství olomoucké arcidiecéze. Vezmeme-li v úvahu, že Kancionál používá na čtyři sta tisíc katolíků, jedná se o „pěvecký sbor“ mimořádného rozsahu. Jeho jméno se poji také s Katedrálím střediskem liturgické hudby a zpěvu v Olomouci. Funkci ředitele zastával Oldřich Ulman osm let a získal si značné zásluhy v práci s varhaníky, kostelními sbory a scholami. Třebaže se mu za obětavou

Oldřich Ulman na cestě do kostela sv. Františka Xaverského v Uh. Hradišti k primatevní mši svaté.

práci, velmi často na úkor vlastního zdraví, nedostalo od církevních nadřízených žádného ocenění a uznání, zůstane v paměti těch, kteří jej znali, jako dobrý člověk, poctivý kněz a vynikající hudebník. Mezi uherskohradištskými rodáky, kteří se zasloužili o zpěvnost moravského lidu, mu vždy bude patřit čestné místo.

Vladimír Tethal

František Čapka–Lubomír Slezák–Jaroslav Vaculík: Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce. Brno 2005, 360 s.

Osídlování pohraničí po druhé světové válce představuje mnohovrstevný děj, který láká nejen historiky, ale také demografy, etnografy, ekonomy, s regionálním či celozemským rozhledem. Výsledkem tohoto zájmu jsou stovky příspěvků věnovaných tomuto tématu, ale žádný z nich, jak autoři předkládané práce uvádějí, není syntetickým počinem. Zkoumání největšího migračního procesu v dějinách českých zemí navíc před rokem 1989 výrazně limitoval přístup, který nabízel pouze jednostranný, schematický výklad, podporující pozitivní dosah a čistý průběh provedené intermigace. Ani zahraniční, německá nebo rakouská historiografie, nemohla k rozlousknutí problematiky příliš přispět, československé archivy zůstaly pro tamní badatele uzavřené.

Zhodnocení nového osídlování pohraničí je úkol nesnadný už jen proto, že s ním zcela související fenomén odsunu německého obyvatelstva představuje společensky velmi citlivý problém s množstvím pozvolna se uvolňujících demaskujících informací. Pro plné porozumění poválečné proměny Sudet je nezbytné sledovat oba navzájem se podmiňující jevy, jiný postup bude vždy jen dílčím přínosem. Náročnost a komplikovanost takové výzvy však vyvolává otázku, zdali je vůbec v současnosti uskutečnitelný.

S plným vědomím, že dosažený výsledek zůstane pouze oním monografickým výsekem z uceleného historiografického souboru, přistoupili k látce také autoři této práce. Zaměřili se na nové osídlování Sudet a odsunu německého obyvatelstva se věnovali potud, pokud to bylo nezbytné pro osvětlení předkládané tematiky. Částečně je tento přístup determinován odborným záběrem jednotlivých autorů, kteří se při koncipování díla mohli opřít o výsledky svého dlouholetého zájmu. Tomu je přízpůsobeno i rozčlenění vlastní práce. Druhým limitem je

orientace na první fázi osídlování vklíněnou mezi léta 1945–1948, kdy specifický proces dosídlování v 50. a 60. letech zůstal stát stranou.

O užitečnosti práce však není pochyb, je nová, sumarizující (včetně dostupné literatury), poměrně proporrční, všímá si jednotlivých aspektů osídlování, rozpracovává množství partikulárních dějů, jejich výsledků, následků, věnuje se komplexní proměně dotčených oblastí, utlumení charakteristických projevů a nastartování nových, roli významných aktérů a institucí, v kostce tomu, co provázelo nestandardní homogenizaci českých zemí, postupný zánik národnostní, jazykové, folklorní, náboženské, kulturní, ekonomické a do jisté míry i politické svěbytnosti Sudet.

Tematicky se práce dělí na tři základní bloky: zemědělské osídlování (Lubomír Slezák), reemigrace a usídlování zahraničních krajanů (Jaroslav Vaculík) a nezemědělské osídlování (František Čapka). Zatímco první dva autoři se pohybovali v poměrně slušně probádané oblasti, průmyslové a živnostenské osídlování a také úloha osídlovacích institucí, vůdčích osobností a politických stran zůstávaly stranou dosavadního zájmu. Třetinu knihy pak tvoří přílohy (mapy, faksimile, statistiky, přepisy desítek dobových dokumentů, které do jisté míry suplují nedostatek edic primárních archivních dokumentů apod.).

Jelikož proces nového etnického uspořádání státu postihl prakticky celý pohraniční prstenec Čech a Moravy a zasáhl do osudů pěti milionů lidí, lze se domnívat, že tematika počestování pohraničí bude znamenat lákavé sousto pro čtenáře. Mají k dispozici první širší pohled na proces osídlování. Otázkou zůstává, nakolik zapadne do chystaných syntéz věnovaných odsunu německého obyvatelstva, nakolik se podaří vytvořit plastický obraz jednoho fenoménu československých dějin let 1945–1948 – čtyř let jakéhosi dějinného intermezza.

Aleš Vyskočil

Miloslav Pojsl: **Sepulkrální památky na Moravě a ve Slezsku do roku 1420, I.**, Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. 303 s. : il. (Monumenta Moraviae et Silesiae sepucralia).

První výsledky projektu soupisu moravských epigrafik a sepulkrálií, který vznikl postupně v průběhu několika desetiletí (počátky lze datovat léty 1968–1969, kdy byla zveřejněna práce o nápisu na výklenkové hrobce v lapidáriu na Velehradě, faktické zahájení projektu rokem 1977

v rámci dokumentace sepulkrálních památek v tehdejším Okresním středisku státní památkové péče a ochrany přírody v Olomouci) jsou publikovány v I. díle, věnovaném památkám do roku 1420. Na něj budou navazovat katalogy zahrnující památky do roku 1850 uspořádané podle jednotlivých okresů.

Vlastnímu katalogu sepulkrálních památek na Moravě a ve Slezsku předchází rozsáhlá studie, členěná do několika kapitol, v nichž se autor nejprve věnuje problematice pohřbívání ve starověku, zejména na území římského impéria, a středověku. Významná pozornost je věnována nejen velkomoravskému období, ale i době mladohradištní, a také rozboru nejvýznamnějších pohřebišť.

Následující kapitola se zabývá charakteristikou pohřebních míst na Moravě, mezi nimiž na prvním místě stojí katedrála v Olomouci, jakož i významné kláštery v Rajhradě, na Velehradě, Předklášteří u Tišnova a Brně. S autorovým závěrečným zhodnocením příčin neexistence skutečného a trvalého přemyslovského pohřebiště na Moravě se lze plně ztotožnit.

Kapitola věnovaná podobě nejstarších, stejně jako vrcholně středověkých moravských náhrobníků, včetně jejich výtvarné podoby a původní polohy, podává jejich ucelený přehled i charakteristiku umělecké hodnoty. Připomenut je zde obecný rys v oblasti vzdělanosti, kultury, umění i sepulkrálií, a sice, že již od mladohradištního období lze sledovat ve směru od západu na východ tendenci časového i kvalitativního posunu ve smyslu časového zpoždění a kvalitativního zjednodušení. Stejně tak se v oblasti sepulkrálií projevuje moment geografického rozšíření směrem od centra k periférii v širším slova smyslu. Zhodnocení moravských náhrobníků z hlediska uměleckého je obtížné, neboť je známo jen nepatrné procento jejich původního počtu. Nelze tedy spolehlivě sledovat uplatnění obecných vývojových tendencí gotického umění, ani dílenské okruhy v městském či klášterním prostředí.

Navazující kapitola věnovaná terminologii přináší charakteristiku nejfrekventovanějších názvů v českém prostředí: sarkofág, výklenková hrobka, kamenná deska, náhrobník, stéla, epitaf, náhrobek. Sarkofágy a výklenková hrobka jsou na Moravě dochovány jen na Velehradě, i když u artefaktu nalezeného v kostele sv. Petra a Pavla v Brně nelze jednoznačně rozhodnout, zda se jedná o stélu či krycí desku výklenkové hrobky.

Poslední dvě kapitoly autor věnuje zhodnocení sepulkrálních památek jako historického

pramene a rozboru historie soupisů náhrobníků od prvních pokusů v 18. století počínaje Janem Jiřím Středovským, který kromě svých dějepisných prací sbíral nápisy náhrobníků, epitafů a jiných sepulkrálních památek, přes Jana Petra Cerroniho, jehož rukopisný soupis moravských náhrobníků a jejich nápisů patří k nejznámějším a také nejužívanějším. Pozornost je dále věnována prvním pokusům o moderní soupis náhrobníků, které provedli Viktor Houdek a Augustin Kratochvíl, jejichž společné dílo je nejrozsáhlejším pokusem o soupis moravských epigrafik, zmíněny jsou i práce kateder pomocných historických věd a archivnictví pražské a brněnské filozofické fakulty. Historický přehled uzavírá zachycení současného stavu soupisových prací na Moravě.

Katalog památek do roku 1420 je rozdělen na několik částí: A – památky dochované nebo spolehlivě doložené, B – památky doložené jen písemnými prameny (deperdita), C – památky sporné, D – sporné a nejisté zprávy o dochovaných památkách. Toto členění bude zachováno i v navazujících dílech soupisu. V každé z výše uvedených částí jsou památky řazeny abecedně dle lokalit. Památky ve velkých městech (Brno, Olomouc) jsou řazeny dle jednotlivých sakrálních staveb. Část památek se nachází na původním místě, nebo alespoň v původním objektu, jímž je většinou kostel. Značné množství je však dochováno v muzejních lapidáriích a často nelze určit jejich provenienci, avšak je možno předpokládat, že pocházejí z dané lokality, ovšem identifikovat přesné místo jejich nálezů již nelze. K nejvýznamnějším moravským muzejním lapidáriím patří olomoucké, k němuž se řadí městské lapidárium v Brně a zejména jediné instalované, zdokumentované a veřejnosti přístupné lapidárium na Velehradě. Další moravská lapidária neobsahují památky ze sledovaného období.

Památky v jednotlivých výše zmíněných skupinách jsou číslovány průběžně, struktura jejich popisu odpovídá obecně užívanému způsobu. Prosopografické údaje jsou uvedeny zcela logicky pouze tam, kde je známa osoba zemřelého, případně ji lze z dalších indicií předpokládat. Z hlediska uživatelské veřejnosti je třeba ocenit, že autor neopomenul připojit překlady všech latinských a německých nápisů. Položky zařazené do skupin A a C jsou opatřeny kresebnou dokumentací, v závěru práce je připojena fotodokumentace, která se týká nejen náhrobníků, ale rovněž i nálezových situací či různých detailů. Popisky jsou v češtině a němčině.

V závěru I. dílu je připojen seznam použitých zkratk, prameny a obsáhlý seznam literatury, v němž jsou kromě publikovaných prací zařazeny i diplomové práce vzniklé na katedře archivnictví brněnské filozofické fakulty. Rejstříky do hodnocené práce zařazeny nejsou, neboť autor počítá s jejich publikováním ve zvláštním svazku po vydání všech proponovaných dílů katalogu. Závěr práce tvoří obsáhlé německé resumé.

Práce Miloslava Pojsla Sepulkrální památky na Moravě a ve Slezsku do roku 1420, I. díl, si zaslouží bezesporu obdiv a úctu. Je výsledkem dlouholeté badatelské práce, podává nový sumarizující pohled na problematiku moravských sepulkrálních památek. Je zpracována s vysokou erudicí i precizností typickou pro autora a bude jistě užitečnou pomůckou všem, kteří se o danou problematiku zajímají. Nezbyvá než doufat, že se Miloslav Pojslovi v brzké době podaří výzkum nejen dokončit, ale zejména publikovat. Vznikne tak dílo, které se zařadí do čela veškeré dosavadní sepulkrální i epigrafické literatury.

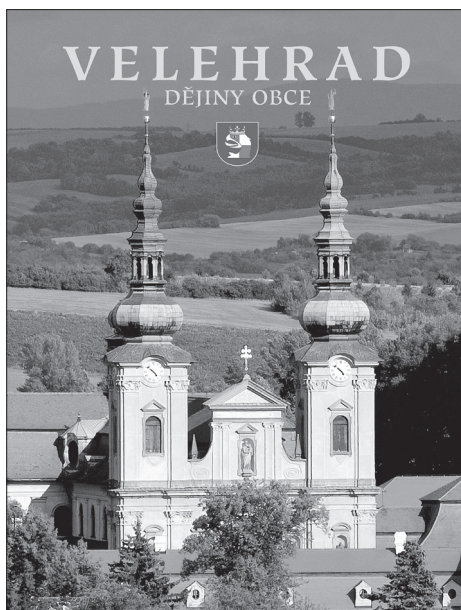
Blanka Rašticová

Blanka Rašticová–Miloslav Pojsl–Jiří Čoupek a kol.: Velehrad, dějiny obce. Velehrad: Obec, 2006. 288 s. : il.

K osmistému výročí založení Velehradu vyšla – byť se zpožděním – monografie nazvaná prozaicky *Velehrad, dějiny obce*. Přestože existuje několik souhrnných prací a značné množství dílčích studií o velehradském klášteře (Cinek, Hurt, Pojsl) nebo o archeologických nálezech v okolí baziliky (Zelnitius, Nevětil, Boček), dějiny obce takto dosud zpracovány nebyly. Kniha tím rozšiřuje seznam monografií obcí Uherskohradištska z posledních let.

Přestože jádro práce spočívá v zachycení dějin Velehradu, je díky velkorysé koncepci věnován dostatečný prostor také oblastem, které často bývají popsány jen ve zkratce. Kapitoly o přírodních podmínkách (Antonín Kristen, Pavel Bezděčka) a archeologických nálezech (Miroslav Vaškových) jsou zpracovány věcně, s nezbytným geografickým přesahem, a v případě archeologie také s uvedením do širšího dobového kontextu.

Dějiny Velehradu uvozuje Miloslav Pojsl kapitolou, v níž připomíná tzv. otázku velehradskou, zabývající se spojitostí mezi Velehradem a lokalizací velkomoravského centra. Následující stránky jsou věnovány klášteři. S ním jsou počátky služeb-

ní osady spojeny tak úzce, že psát o obci znamená nutně psát o klášteři. A Miloslav Pojsl to dovede srozumitelně, přitažlivě, s patričním nadhledem. Jeho dlouholetý vědecký zájem o Velehrad je však širší a projevil se také v kapitolách o duchovní správě v 19. a 20. století, v nichž podrobně sleduje proměny duchovního života na Velehradě. Tuto sféru doplňují pasáže o církevních institucích, ať už školských či sociálních, jejichž autory jsou Miloš Kouřil, Ludmila Kadlčíková, Milena Marečková a Tereza Kovaříková.

Velký důraz, který kniha klade na duchovní sféru života Velehradu, není výsledkem nedostatečné koncepce. I po zrušení kláštera obec nadále žila – obrazně řečeno – ve stínu baziliky. Život zde vždy silně ovlivňovaly církevní záležitosti a autoři se rozhodli přiblížit Velehrad jako místo s výjimečnou duchovní tradicí, která přes řadu těžkostí přetrvávala do současnosti.

Velehrad jako samostatná obec vznikl teprve po zrušení kláštera v roce 1784 a jeho společensko-hospodářské proměny v dalších desetiletích popsal Jiří Čoupek. Autorův popis je archivářsky přesný, pečlivý, na některých místech snad až minuciózní. Pasáže o dějinách Velehradu do roku 1945 představují první a výbornou syntézu, části postihující poválečný vývoj až do počátku 21. století lze chápat jako souhrn základních informací, které se stanou východiskem pro další bádání.

Důležitou součástí knihy je kapitola nazvaná Památky Velehradu, uvozená Pojslovou statí

o výzkumech a nálezech středověkých artefaktů v blízkosti baziliky. Za nejzajímavější část považují Pojslovy ikonografické analýzy dobových vyobrazení Velehradu, proto je škoda, že tři z nich (nástropní olejomalba I. Raaba, veduta Fr. Kalivody a veduta J. E. Mařáka) nejsou v knize obsaženy. Popis památek (Miloslav Pojsl) i zvonů (Blanka Rašticová) je precizní, pro oba autory je samozřejmostí překlad latinských textů. Přiřazená kapitola o hřbitovu (Milena Marečková) má naopak výrazně nižší úroveň, neboť autorka téměř rezignovala na uměleckohistorické zhodnocení a její text má charakter výčtu zde pohřbených významných osobností.

Velkou výzvou byla část o lidové kultuře. Ludmila Tarcalová v ní zachytila výroční a rodinné obyčeje, lidový kroj a velehradské poutě. Zatímco podkapitola popisující rekonstrukci kroje na Velehradě je psána detailně, se značnou erudicí, některé pasáže o rodinných obyčejích a slavnostech (např. pohřeb, biřmování) se opírají pouze o konkrétní případy bez zobecnění, což způsobuje viditelné disproporce. Kapitola jako jediná také nepochopitelně postrádá poznámkový aparát.

Obraz Velehradu doplňují portréty osobností spjatých s tímto místem (Libuše Pavlicová, Miloslav Pojsl, Jiří Čoupek, Ludmila Kadlčíková) a výběr z velehradských pověstí sepsaný Zdeňkem Skaličkou. Jako přílohy byly zpracovány různé přehledy, zajímavostí je latinský text falza zakládací listiny Přemysla Otakara II. a jeho překlad od M. Pojsla. Nechybí ani obsáhlý soupis literatury a pramenů.

Samostatná recenze by mohla být věnována obrazové stránce, která je s textem plně kompatibilní. Fotografie, reprodukce a kresby nejen doprovázejí text a dotvářejí celkový vzhled knihy, ale činí z ní reprezentativní publikaci. Vedle současných pohledů na Velehrad monografie přináší množství historických fotografií, řadu dosud nepublikovaných, na nichž se střídají významné události s výjevy z každodenního života. Jedním ze zajímavých příkladů je dvojice fotografií, na nichž je zachycen pohřeb Ondřeje Sitka a dívka klečící před pomníčkem postaveným na místě, kde byl zastřelen. Současným fotografiím pochopitelně vévodí podoba velehradské baziliky (především od Jiřího Rohela) a je přímo radostí kochat se pohledem na velehradskou dominantu při západu slunce, na pozadí noční oblohy nebo pod sněhovou pokrývkou.

Monografii o Velehradu zpracovalo třináct autorů. Každý z nich má vlastní styl a není

v možnostech editora je sjednotit v plně kompaktní celek. Editorská práce Blanky Rašticové je přesto příkladná. Projevila se v na první pohled neviditelných komponentech jako je jednotný systém poznámkových aparátů, korektorské opravy nebo návaznost jednotlivých částí, díky níž se kniha vyhnula opakování stejných událostí na více místech. Na velmi příjemném dojmu má velký podíl uměřená a vkusná grafická úprava STUDIA 5, v. o. s. a kvalitní tisk firmy GRASPO CZ, a. s. Monografie *Velehrad, dějiny obce* svým pojetím a ústřední myšlenkou představuje moderní „životopis“ obce, aniž by rezignovala na poctivé vědecké zpracování.

Pavel Portl

OSOBNOSTI AGRÁRNEJ POLITIKY 19. A 20. STOROČIA

Medzinárodná vedecká konferencia pod týmto názvom sa konala 24. a 25. mája 2006 v Uherškom Hradišti. Usporiadalo ju tamojšie Slovácke múzeum v spolupráci s Historickým ústavom AV ČR a Masarykovým ústavom AV ČR. Od roku 1990 išlo už v poradí o deviatu konferenciu venovanú dejinám poľnohospodárstva a agrarizmu v 19. a 20. storočí.

Prvý deň podujatia otvorili hlavné referáty. S úvodným vystúpiť J. Harna, ktorý sa zaoberal premenami politických, hospodárskych a kultúrnych elit agrárneho hnutia v českých krajinách a na Slovensku v 19. a 20. storočí, od vzniku agrárneho politického hnutia až po zákaz obnovenia agrárnej strany v roku 1945. V spoločnom príspevku naňho nadviazali J. Šouša a E. Kubů, ktorí sa venovali hlavne podnikateľským a manažérskym elitám napojeným na agrárnu stranu. Ich spoločným znakom bolo vlastníctvo statku.

Úvodný blok referátov odštartoval S. Stefanov (Sofia), ktorý sa zaoberal špecifikami bulharského poľnohospodárskeho zákonodarstva v druhej polovici 19. storočia. A. Doležalová priblížila hospodársku politiku vo volebných programoch agrárnej strany v období 1. ČSR. Boli v nich výrazné pravicové prvky, výnimkou bol iba program z roku 1920, ktorý reagoval na zlý povojnovú hospodársku situáciu a jeho hlavným bodom bola pozemková reforma. J. Lapáček predstavil osobnosť Františka Obrtela a jeho zástoť pri organizovaní moravskej agrárnej strany v rokoch 1896–1906. K Rodan sa zaoberal koncentráciou pozemkovej držby v Rakúskom Sliezsku na príklade grófskeho rodu Larisch – Mönnich. Prvý blok

uzavrel J. Hájek, ktorý sa venoval skutočnej úlohe F. C. Kampelíka pri zakladaní tzv. „kampeličiek“. Faktom je, že Kampelík zomrel predtým, ako sa stali súčasťou života na českom a moravskom vidieku, bol však ich ideovým inšpirátorom.

Populárnejší program sa začal referátom E. Mikuška, ktorý poslucháčom predstavil osobnosť agrárneho politika obdobia habsburskej monarchie Franza Křepka. V. Lacina predniesol príspevok o B. Bradáčovi, významnom predstaviteľovi agrárnej strany medzivojnového obdobia. Po R. Beranovi mal najbližšie k predsedovi strany A. Švehlovi. J. Rokoský sa venoval národohospodárvi F. Klinderovi, ktorý bol až do novembra 1938 pokladníkom agrárnej strany. P. Marek sa v referáte zaoberal osobnosťou senátora Františka Kroihera, ktorého zvykli v medzivojnovom období označovať aj za „čiernu ovcu“ agrárnej strany. Bol totiž katolíckym kňazom, zároveň však aj osobným priateľom A. Švehlu, na ktorého pohrebe slúžil obrad. Významného predstaviteľa bulharského agrárneho hnutia a premiéra Alexandra Stambolijského priblížila poslucháčom M. Stamova z Bulharskej akadémie vied v Sofii. Príspevok o chorvátskej agrárnej strane a jej predstaviteľoch, bratoch Antunovi a Stjepanovi Radičových, predniesol J. Rychlík. N. Veljanoski predstavil osobnosť historicky prvého macedónskeho prezidenta a bojovníka proti komunistickej diktatúre Metodijia Andonova-Čento, ktorého podpis je pod dokumentmi o vzniku macedónskeho štátu z roku 1944. O dva roky neskôr bol potrestaný jedenástočným väzením.

Záverečný blok prvého dňa sa začal referátom J. Vaculíka, ktorý sa zaoberal volyňským statkárom Václavom Vondrákom a jeho úlohou pri formovaní oddielov čs. legionárov v Rusku počas 1. svetovej vojny. M. Charbuský načrtnol podiel Františka Udržala na vytváraní brannej politiky čs. štátu. Príspevok M. Hanulu sa venoval poslancovi Jozefovi Bráneckému, ktorý bol v 20. rokoch minulého storočia jedným z mála roľníkov vo vedení slovenskej časti agrárnej strany. Na osobnosť Samuela Jurkoviča, slovenského zakladateľa prvého úverného družstva na svete, sa zamerával referát M. Štefanoviča. Posledným referátom úvodného dňa podujatia bol príspevok P. Zdychu o Jozefovi Dekretovi Matejoví, priekopníkovi moderného lesného hospodárstva na Slovensku.

Rokovanie prvého dňa ukončila diskusia. J. Rokoský v nej vyvrátil tvrdenia oficiálnej historiografie pred roka 1989, ktorá označovala Rudolfa Berana za vodcu pravicového krídla

strany. Beran v skutočnosti nepatril ani k tábore konzervatívov, ani k umierneným, je otázne, či po smrti Josefa Vraného v roku 1937 v agrárnej strane pravicové krídlo naďalej existovalo. Diskutujúci sa dotkli aj otázky, či by si strana v prípade obnovenia po roku 1945 zachovala svoje dominantné postavenie na politickej scéne. Prevládali názory, že by to nebolo možné pre klesajúci podiel poľnohospodárskeho obyvateľstva v republike, strana by zrejme musela opustiť svoju stavovskú vyhranenosť a zamerať sa aj na iné skupiny obyvateľstva. Podľa J. Harnu si jej elity túto skutočnosť uvedomovali už začiatkom 30. rokov. K zákazu strany prišlo najmä preto, že každá zo strán Národnej fronty mala ambície získať jej voličov do svojich radov. Večer prvého dňa vyplnil bohatý spoločenský program, v ktorom nechýbala ani moravská cimbalová hudba.

Druhý rokovací deň otvoril Z. Pátek s príspevkom o ekonómovi a historikovi poľnohospodárstva F. Lomovi. Nepatril síce k stranickým špičkám, ale počas celého obdobia 1. republiky pracoval pre stranu na poli vedy. Tematicky naňho nadviazal L. Slezák, ktorý sa zamerával na ďalšieho agrárneho ekonóma a organizátora čs. poľnohospodárskych škôl Edvarda Reicha. P. Novák predstavil osobnosť predsedu republikánskeho dorastu z 20. rokov minulého storočia a starostu mesta Kouřim Josefa Borovičku. D. Miller z Univerzity západnej Floridy v meste Pensacola predniesol referát o agrárnom novinárovi, politikovi a historikovi Antonínovi Palečkovi, ktorý po roku 1948 emigroval do USA a publikoval tam niekoľko štúdií o republikánskej strane a A. Švehlovi. Až do svojej smrti v roku 1982 ostal veľkým kritikom Edvarda Beneša, tvrdil, že Švehla na rozdiel od neho vždy presadzoval zmierenie s Nemcami. J. Burešová vystúpila s príspevkom o hlavnej predstaviteľke hnutia za záujmy vidieckych žien pri agrárnej strane Ludmile Zatloukalovej-Coufalovej, ktorá sa prostredníctvom ich vzdelávania snažila rozbehnúť proces zrovnoprávnenia žien s mužmi, u mužských členov strany sa však často stretávala aj s nepochopením a znevažovaním svojej činnosti. K. Podolský sa venoval organizátorovi agrárnej strany na Morave a neskôr aj ministrovi Kunešovi Sonntagovi. Životnú dráhu popredného českého sociológa vidieka a poľnohospodárstva J. Taubera predstavila auditóriu V. Majerová. J. Juněcová prezentovala príspevok z dejín ovocinárstva, zaoberala sa priekopníkom nových metód šľachtenia ovocných stromov z druhej polovice 19. storočia Janom W. Jelínkom. Vzájomným vzťahom dvoch

významných predstaviteľov slovenskej časti agrárnej strany, M. Hodžu a A. Štefánka, sa venoval M. Junek. Štefánek vždy vystupoval ako Hodžov oddaný stúpenec, ich časté spory ostávali počas celého obdobia 1. ČSR verejnosti utajené.

V záverečnom bloku vystúpila ako prvá s referátom o agrárnom historikovi Václavovi Černom J. Honcová. V príspevku z regionálnych dejín predstavila M. Macková predprevratových nemeckých agrárnych politikov zo východočeského Hřebečska. J. Brabencová priblížila poslucháčom politickú a profesionálnu kariéru poľnohospodárskej inžinierky, agrárnej poslankyne z 30. rokov Marie Tumlířovej.

Podujatie, ktoré bolo výborne zorganizované a aj napriek veľkému počtu referujúcich nedochádzalo v jeho programe k narúšaniu časového harmonogramu, ukončila záverečná diskusia. Stanovila sa v nej téma budúceho, už 10. pokračovania cyklu agrárnych konferencií v Uherskom Hradišti. V roku 2008 ňom bude prenikanie agrárnych strán do politickej štruktúry a vlád v medzivojnovom období. Ako je v Slováckom muzeu dobrou tradíciou, aj z tohtoročnej konferencie vydá ešte v tomto roku zborník.

Matej Hanula